

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

2. DECEMBRA

STEV. 49

Še nekaj pojasnil o gnojenju sadnega drevja

V zadnjih dveh člankih je bilo opisano gnojenje sadnega drevja, ki raste v stranjih nasadih, torej v daljših ali krajših vrstah in v primernih, še večkrat pa v neprimerno navadno premajhnih razdaljah. Takih nasadov ne moremo drugače gnojiti, nego da gnojimo ves prostor pod drevjem, ne oziraje se na posamezno drevo. V stranjnih nasadih, zlasti če je drevo pregesto in že starejše, da se vrhovi z vejami že približujejo drug drugemu, so tudi korenine v zemlji že tako razraščene, da na gosto prepletajo vse zemljišče. Vsak drug način gnojenja bi bil v tem primeru kaj malo uspešen.

Imamo pa še razne druge slučaje, ko se je pri gnojenju treba ozirati na posamezno drevo. Pred vsem imamo v mislih mlade nasade, kjer drevje še ni toliko odraslo, da bi njegove korenine segale daleč na vse strani, še manj pa, da bi se med seboj že križale. Sicer bi tudi v tem slučaju gnojenje vsega zemljišča ne bilo napačno, ker bi dosegli tudi boljši in obilnejši pridelek v travi. Vendar pa se nam gre za enkrat le za izdatno gnojenje sadnega devja in to bomo opravili na ta način, da odmerimo gnojila (hlevski gnoj, pomožna gnojila itd.) za posamezno drevo, upoštevajoč njegovo starost in razsežnost. Ta gnojila trosimo ali zakopavamo pod drevesom le v taki daljavi od debla, do koder segajo korenine. Trositi začnemo dobro ped od debla in trosimo potem v krogu tako daleč, da pridemo že precej izpoda kapa drevesnega vrha. Izpočetka, torej v bližini debla, trosimo gnojilo prav na tanko in varčno. Čimbolj pa se oddaljujemo od debla in čim bolj se približujemo kapu drevesnega vrha, tem obilneje naj bo gnojenje.

Prva leta (2.—3.) po saditvi bi sadnega drevja prav za prav ne bilo treba gnojiti, ker je bolj pametno, da ga pri saditvi založimo za nekaj let s potreb-

nimi snovmi, ki mu jih damo v kompostu ali v godnem hlevskem gnoju ali v pomožnih gnojilih. Pozneje (n. pr. od 4., 5. leta dalje, ko korenine prerastejo prvotni obseg jame in začno prodirati v obmejne, bolj puste plasti, je pa primerno gnojenje prav potrebno, če hočemo, da se drevo čimbolj razvije in čimprej začne roditi. Najbolj ugodno za mlado sadno drevje bi bilo, da bi vsaj na vsaki dve leti kolobar okoli njega razširili za kakih 10 do 20 cm, vse do tje, ko bi toliko odraslo, da bi lahko začelo roditi. Seveda, kjer je glavni pridelek trava in nam je vsak obdelan kolobar okrog drevja odveč, ondi bi bilo treba ravnati pri gnojenju tako, da bi bil »volk sit in koza celac«. To je vobče nemogoče. V našem slučaju pa bi vendarle nekaj dosegli na ta način, da bi travnato rušo izpod drevesnega kapa na 30 cm na široko odlupili, zemljo pod njo pognojili in rušo spravili zopet nazaj na njeno pravo mesto. Umevno pa je, da bi v tem primeru vsaj polovica redilnih snovi prišla v dobro travo in v najboljšem slučaju bi ostala polovica za sadno drevo. Vendar pa moramo priznati, da je tako gnojenje bolj izdatno nego če trosimo gnojilo kar povrhu. Še enkrat pa povdarjamo, da v nobenem slučaju ni pametno trositi gnoj tik debla. S tem drevesu nič ne koristimo, lahko mu pa zelo škodujemo.

Glede množine gnojila, ki ga naj damo mlademu drevesu, se ravnajmo po starosti in obsežnosti, pa tudi po potrebi z ozirom na kakovost zemlje, kjer raste. Hlevskega gnojila ali komposta ne bo kmalu preveč. Drugače pa je s pomožnimi gnojili. Tu pa treba previdnosti, da ne naredimo škode namesto koristi. Na krožno ploskev, ki ima 2 metra premera (= približno 3 kvadratne metre), smemo dati kvečjemu 10—15 dekagramov tega ili onega pomožnega gnojila z eno samo redilno snovjo. Nitrofoskala pa bi mogli dati 20—30 dkg na isto ploskev. Iz teh podatkov lahko do-

ločimo množino pomožnih gnojil za večje ali manjše ploskve. Vobče pa velja pri gnojenju posameznih, zlasti mlajših sadnih dreves pravilo: Boljše je večkrat po malem, nego redko kdaj, pa takrat obilo.

Razen mladega imamo tudi mnogo odraslega drevja, ki bi ga radi gnojili posamezno. To lahko opravimo na tri načine. Najpreprostejše in najlažje delo imamo, ako gnojilo potrosimo v krogu po vsej ploskvi še precej čez črto, do katere sežejo veje, kakor je bilo že večkrat povedano. Če mogoče, gnojilo — pa najsibo kakršnokoli — podkopljamo; če pa to zaradi travnate ruše nikakor ne gre, ga pa vsaj z grabljami skušajmo spraviti v zemljo. Pri gnojenju s pomožnimi gnojili treba za vsako drevo določiti pravilno količino tega ali onega gnojila. Za vsak kvadratni meter vzemimo povprečno 3—6 dekagramov pomožnih gnojil z eno samo redilno snovjo in približno dva do trikrat toliko mešanega gnojila (n. pr. nitrofoskala).

Posamezno odraslo drevo pogojimo tudi na ta način, da zvrtno s posebnim svedrom ali pa s priostrenim debelim drogom v krogu pod drevesom zlasti pa pod kapom in še dalje izpod kapa 30—40 cm

globoke luknje, ki jih zalijemo večkrat z gnojnico ali s kakim drugim tekočim gnojilom. Nazadnje jih pa zasujemo s kompostom. Čim bolj nagosto naredimo te luknje v zemljo (n. pr. vsaj na en meter) in čim večkrat jih napolnimo s tekočim gnojilom, tem izdatneje bo gnojenje.

Naposled imamo za posamezno stoječe drevo še tale način gnojenja: V krogu, ki teče na zunanji strani kapa, torej tam, kjer je največ lasastih koreninic, izkopamo do 30 cm širok in prav toliko globok jarek, ki ga napolimo s kompostom ali pa z dobro predelanim, drobnim hlevskim gnojem, ki ga moramo pomešati z zemljo. Nazadnje jarek pokrijemo z rušo, ki smo jo pri kopanju polagali na stran. Tako delamo pri drevju v ravnini. Pri drevju, ki raste v bregu, naredimo jarek samo z gornje strani. Namesto s kompostom ali hlevskim gnojem, zalijemo lahko jarke temeljito s tekočim gnojilom, in jih zasujemo z isto zemljo, ki smo jo izkopali iz njih. Prej jo pa še izboljšamo tako, da ji primešamo nekoliko pomožnih gnojil, zlasti fosfatnih (superfosfata ali Thomasove žlindre) in kalijeveh (40% kalijeve soli ali lesnega pepela), ali pa samo nitrofoskala. II.

Pomen mleziava

Ponekod imajo kmetje navado, da po otelitvi kravo pomolzejo in dajo mleziavo piti kravi. Eden naših bralcev bi rad vedel, če ima to za zdravje krave kake posledice.

Prvo mleko ali mleziavo (mlezva), ki ga izločuje krava neposredno po otelitvi, se precej močno razlikuje od navadnega mleka; tako po svoji sestavini, duhu, okusu in pa zunanosti. Barve je rumenkaste do rjavorumene in ima čisto poseben duh. Okus mleziava pa je nekoliko slan; posebno značilno pa je to, da vsebuje več kisline kot pa navadno mleko. Poleg tega ima v sebi mnogo redilnih snovi, tako mlečne beljakovine in raznih soli in ima to lastnost, da zelo močno odvaja in spravi v prav kratkem času iz telička vse, kar se je v mladičevem črevesju nabralo za časa brejosti krave. Če mleziavo kuhamo, se vsled obilne mlečne beljakovine rado sesede. Mlečnega sladkorja in vode pa je v mleziavu manj kot pa v navadnem mleku.

Kmalu po otelitvi pa se začne količina mlečnih beljakovin in rudninskih snovi polagoma zmanjševati. Že po preteku treh do petih dni po porodu, dobimo od krave mleko precej normalne kakovosti. Takrat je mleko že pripravno za izdelovanje masla. Za prodajanje pa še ni primerno; za to je sposobno šele po preteku dobrega tedna po otelitvi.

Glavni namen mleziava je ta, da izčisti teletu iz črev vse klejaste snovi — Te snovi bi povzročile, če bi ostale v črevesju, razne neprijetne črevesne bolezni (kot napenjanje, drisko) itd.

Mleziavo je za tele zelo dobra hrana in se od nje kaj hitro okrepi; ker vsebuje mnogo mlečne beljakovine, je zelo redilno in lahko prebavljivo.

Tako jpo porodu moramo dati piti teletu prvo mleziavo; to mu služi kot najboljše hrana in najnaravnejše čistilo. — Prvi in drugi dan mu damo seveda pol litra do največ en liter mleziava. — Vse preostalo mleziavo pa damo kravi ali pa ga

pokrmimo prašičem. Popolnoma napačno ravnaajo oni, ki ga zlijejo proč, ker ga lahko tako koristno uporabimo.

Večkrat se dogodi, da je mlezivo nekoliko krvave barve. To nas ne sme prav nič motiti, ampak ga moramo kljub temu uporabiti za zgoraj navedene namene.

Marsikje je udomačena navada, da ne puste, da bi tele dobilo to gostotekoče prvo mleko krave, ki se je ravnokar otelila. — Toda to ravnanje je popolnoma

napačno, kajti prvo mleko je ustvarjeno zato, da izčisti teličkova prebavila in pomaga, da more teliček pričeti pravilno prebavljati. Ako ne dobi teliček prvega mleka, se mu ne morejo hitro izčistiti napolnjena čreva in prav lahko zbolí. Mleko iz zdravega vimena in od zdrave krave, kakor tudi mleza, ne more imeti za zdravega teleta nikalih kvarnih posledic.

Sladkor v čebelnjaku

Zadnjič smo pri razglabljanju pomena sladkorja za čebele ostali na sredi poti. Utemeljili smo važnost sladkorja za ohranitev čebelnih družin, kadar jim primanjkuje medu, povedali, da je za čez zimo sladkor zelo dober, a opozorili tudi na njegovo neumestnost za razvoj zalege.

Da bodo naša razmišljanja o sladkorju izčrpna, je treba obdelati še navodila, kako ga je uporabljati pri pokladanju čebelam. Slehernemu človeku mora biti jasno, da ga ni moči krmiti v navadnem suhem stanju, ampak da ga je treba raztopiti v vodi. Toda ni vseeno, ali se vode porabi več ali manj in tudi ni vseeno, kako se poklada — posebno pozno jeseni, ali čez zimo ali celo spomladi.

Najprej naj povemo, da je bila med tem, ko je izšel prvi članek o sladkorju v našem »Gospodarju in gospodinjci«, izdana nova uredba, ki določa, da se za pitanje čebel sladkor denaturira z zdrobljeno kuhinjsko soljo in žganjem (torej ne več z ogljenim prahom in ne s papriko). Vsakim 100 kg sladkorne moke (ne kristalnega sladkorja, ki je bil doslej v rabi in je cenejši) bo primešanih 10 gramov soli in 1 kg žganja. Oboje je popolnoma neškodljivo in za denaturiranje mnogo primerneje mimo črnega oglja ali škodljive paprike. Opozoriti je pa treba čebelarje tudi na to, da bo vsak kupec tako denaturiranega sladkorja moral biti prijaven krajevnim financarjem, ki bodo na ta način točno vedeli, kdo je dobil tak sladkor in koliko ga je dobil. Oblast, ki nudi z breztrošarinskim sladkorjem čebelarjem ugodnost, hoče na ta način imeti svoje oči nad uporabo.

Kako se sladkor pripravi za pitanje? Na vsak kilogram sladkorja vzamemo približno trideset litra vode (spomladi pa lahko blizu 1 litra, ker mora biti raztopi-

na bolj redka) in sladkor s kuhanjem raztopimo, vendar pazimo, da nam tekočina ne vre, ker bi sicer sladkor lahko kandiral. Pri denaturiranju z ogljenim prahom je postala tekočina kakor tinta. sedaj je hvala Bogu tega menda konec! Med segrevanjem je treba »kašo« pridno mešati, dokler ni ves sladkor čisto raztopljen. Ako je treba raztopino pitati v hladnem vremenu, ko družine že čepijo v zimskem grozdu, je zelo priporočljivo dodati tekočini par žlic zelo dišečega medu (ajdovca), ki vzbudi »apetit« in čebele zvabi k polnemu pitalniku. Sladkorna raztopina mora biti topla, kolikor vzdrži roka, sicer se je čebele nerade lotijo. Natočimo jo za A.-Ž. panje v zelenke, ki jih obrnemo na vrat v tulce pitalnikov. Kolikor čebele odnesejo sladke tekočine, toliko jo znova sproti steče v pitalnike, dokler ni steklenica prazna. Postopek se ponovi, dokler ni dosežena potrebna količina. Pita se v zimskem času lahko ob vsakem dnevnem času, spomladi je pa že treba pazljivosti in se kaže omejiti ob lepem, toplem vremenu le na večere.

Mnogo neprijetneje in zamudneje je krmljenje v kranjičih in drugih panjih, kjer ni moči uporabljati pitalnikov za steklenice. Tu ne kaže drugače, kakor sproti dolivati, posluževati se je pa vsled tega treba čim večjih pitalnikov.

Kaj pogosto se primeri, da pozimi in spomladi čebele hrane ne »primejo«. Če ne primejo prav kmalu, ko je tekočina še topla in dišeča, ni treba čakati. Bilo bi le zgubljanje časa. Sladko vodo je ponovno segreti in dodati še nekaj več medu. Ako bi se komu primerilo, da bi bil prisiljen pitati proti pomladi in pri mrzlem vremenu (tak je gotovo zelo malomaren in slab čebelar — ali žal so tudi takšni!) bo moral na panj ozir. medišče položiti segreto

opeko, da bo žival pripravil do gibanja in sprejemanja dodane hrane. Če bi pa niti to ne uspelo, bo treba panj odnesti v gorko sobo in tamkaj dokrmiti, da se družina reši pred poginom.

Še to se mora omeniti, da 1 kg oziroma 1 liter sladkorne raztopine ne zaleže za 1 kg medu. Da ne bi kak čebelar, ki je jeseni tako delal račune, prišel prekratko in si čebel ne uničil! V raztopini je vendar veliko vode, ki jo čebele izločijo, ko dodano tekočino predelavajo za svojo hrano. Lahko se reče, da se sme za 1 kg medu

računati 1 in pol kg sladkorne raztopine. Če manjka čebelar n. pr. 2 kg medu, jim je treba dati 3 kg sladkorne raztopine, če manjka 3 kg, je dodati 4 in pol kg itd. Ako naši bralci-čebelarji nimajo družin glede na množino hrane v redu priporočamo, da manjkajočo hrano dodajo čim prej. Prej ko bodo to storili, boljše bo. Spomladansko zasilno pitanje je zelo slabo; sladkor je za zimo in za stare čebele, ne za pomlad, ko je zalega tu. Denaturirani, trošarine oproščeni sladkor se dobi v Čebelnari v Ljubljani.

Krmljenje v zimskem času

Ko je prenehala jesenska paša, se je začelo hlevsko krmljenje živine, ki bo trajalo do spomladanske zelene krme. Mnogi mislijo, da morajo, ko je prenehala jesenska paša, pokladati živini takoj najboljše seno in otavo, dasiravno imajo v zalogi še mnogo druge hrane. Tako enostransko krmljenje živine je popolnoma napačno. Živina dobiva dan za dnevom eno in isto krmo in sicer toliko, kolikor jo hoče žreti. Pri tem se uporabi zelo mnogo krme, nimamo pa od tega nobene posebnega dobička. Če hočemo izvesti pravilno krmljenje živine v zimskem času, moramo najprvo točno vedeti, koliko in kakšna krmila imamo na razpolago. Od količine pridelanih krmil je odvisno, koliko živine lahko redimo.

Takoj ko se prične hlevsko krmljenje živine, moramo gledati na to, da kolikor mogoče varčujemo z dobrim senom in otavo, ter da jo krmimo v prvi vrsti z različnimi okopavinami kot repo, korenjem, krmisko peso, pa tudi s krompirjem. Ta krmila popolnoma nadomestijo zeleno krmo, poleg tega pa znatno zboljšajo tudi slabejšo suho krmo in jo napravijo lažje prebavljivo. Če slabejšo krmo, kot je n. pr. slaba slama, slabo seno, koruznica in podobne stvari mešamo z navedenimi krmili, potem jih prav lahko pokrmimo živini. Seveda moramo okopavine prej razrezati in jih nekaj ur pred hranjenjem pomešati z rezanco slabe krme, da se ta nekoliko ovlaži in postane tako lažje prebavljiva. Zato bo vsak pameten gospodar že v jeseni, dokler ima še na razpolago razne okopavine, pokladal živini najslabšo krmo, medtem ko bo dobro seno in otavo skrbno hranil za zadnje zimske mesece. Če je mogoče in se

poleg tega tudi izplača, je priporočljivo pri takem krmljenju dodati dnevno še nekoliko tečnih in močnih krmil, kot oljnatih tropin, zrnatega zdroba in podobno.

Že sedaj pa moramo napraviti točen načrt, koliko mesecev nam bo zadostovalo pridelano seno in otava. Nekateri so pridelali manj sena, kot so pričakovali in ga jim bo zmanjkalo najbrže že pred koncem zime. Nakup sena za svojo lastno potrebo pa je v današnjih časih precej težavna stvar. — Marsikateremu kmetovalcu ne preostane drugega, kot da zmanjša število svoje živine in da odproda najslabše živali, katere še najlažje pogreša. Tako bo prišla vsaj ostala živina na svoj račun in ji ne bo treba stradati.

Živina mora dobivati skozi celo zimo zadosti tečne hrane. Izkoristiti moramo vso krmo, katero smo pridelali, pri tem pa gledali na to, da dobi živina skozi celo zimo v krmi tudi zadostne množine hranilnih snovi. Nikakor ne smemo postopati tako, da bi v začetku hranili živino samo z dobrim senom, pozneje pa bi se morala zadovoljiti s samo slamo. Dejstvo je, da se to pri nas zelo pogosto dogaja. V tem pogledu so mnogi živinorejci jako neprevidni; živina vsled tega proti koncu zime močno strada in peša. V prvih mesecih krmljenja pa smo dobro krmo naravnost razmetavali. Pri takem načinu krmljenja je mlečnost krav zelo majhna. K vsem tem se pridružijo pozneje prav rade še druge neprijetnosti; spomladi zapozni vsled slabega vremena večkrat paša in prav tako razna zelena krmila. Posestnik je zaradi tega prisiljen prodati svojo živino za zelo majhno ceno ali pa dokupovati seno za prav drag denar. Ta-

ko gospodarjenje pa je že marsikaterega uničilo.

Pri zimskem krmiljenju moramo začeti že takoj v začetku varčevati. Število glav živine mora biti vedno v pravem razmerju z množino pridelane krme. Vedno je boljše rediti manj živine in tisto dobro krmiti, kakor pa imeti preveč živine in jo slabo krmiti. Pri živini gledamo v prvi vrsti na koristi, ki jih imamo od nje; od slabo krmiljene živine pa ne moremo pričakovati prav nobenih koristi.

Pri vsakem hranjenju moramo nuditi živini le toliko krme, da se dodobra nasiti. Ko se je živina najedla in legla k počitku, da prežvekuje, moramo očistiti jaslji in odstraniti vse ostanke krme. Če je v jasljih preveč krme, jo živina zelo rada razmetava in jo gre po nepotrebnem zelo mnogo v izgubo; pa tudi med počitkom jo potem živina uživa, kar pa ni nikakor dobro za prebavo. V splošnem moramo pokladati živini le toliko sena, kolikor ga lahko použije. Posebno dobro si moramo zapomniti to, da moramo varčevati s senom tedaj, ko ga imamo še dosti na razpolago, ne pa šele tedaj, ko ga začne že primanjkovati.

Pokladati moramo vedno le zdravo in svežo krmo. Ostanke prejšnjih krmiljenj moramo stalno odstranjevati. V marsikaterih zanemarjenih hlevih opazimo čestokrat po več dni stare ostanke v jasljih, kateri so za živino nezdravi in škodljivi. V teh ostankih se zelo rade naselijo razne plesnobne bakterije. Zato moramo gledati na to, da bodo jaslji ved-

no očiščene; najbolje postopamo tako, da jih očistimo takoj, ko se je živina najedla in legla; dobro je, da jih pomijemo tudi večkrat z apnenim beležem, kateri uniči vse plesnobne bakterije. Če bomo vedno skrbno pazili na čistočo v jasljih in hlevih sploh, bo tudi živina mnogo bolj zdrava.

Mnogi naši kmetovalci krmijo svojo živino v zimskem času samo dvakrat dnevno. Ta način krmiljenja je zelo dober in splošno priporočljiv; tako imamo z oskrbovanjem živine mnogo manj dela, živina sama pa za prebavljanje več časa na razpolago. Če pa ima živina po krmiljenju na razpolago dovolj časa, tedaj tudi krmo temeljito prebavi in dobro izkoristi. Krma v tem slučaju tudi mnogo bolj zaleže. Ako živina redno prebavlja hrano, telesno bolj napreduje; pri kravah se pozna to zlasti v boljši mlečnosti. Napučno ravnaajo oni, ki večkrat dnevno po nepotrebnem pokladajo živini krmo in jo s tem neprestano vznemirjajo.

Vse navedene nasvete moramo pri zimskem krmiljenju točno upoštevati. Krmo, ki jo imamo na razpolago, pa naj bo to prvovrstno seno ali pa slabejša krma, moramo na vse zimske mesece enakomerno razdeliti in pravilno mešati med seboj. Nuditi jo moramo živini v zadostnih količinah, pa tudi ne preveč, tako da dobi zadostno količino hranilnih snovi.

Če bomo tako postopali, bo ostala živina zdrava in čvrsta ter bomo imeli od nje res one koristi, ki jih pričakujemo.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Zabeljeni štrukeljci za juho. Za štrukeljce napravimo malo bolj mehko testo kot za rezance. Rabim eno jajce in eno žlico moke. Ko testo pol ure počiva, ga prav na tanko razvaljam in namažem s sledečim nadevom: 15 dkg suhe slanine razrežem na majhne kose. Ko je slanina razbeljena, pridenem polno žlico drobno sesekljanega zelenega peteršilja, pomešana s sesekljanim drobnjakom in odišavljenega s ščepom popra. Površino potresem prav na tanko z drobtinicami. Testo narahlo zvijem, denem na pomazano pekačo, pomažem z raztepenim jajcem in

spečem v pečici. Nekoliko oblahjen zvitek razrežem na koščke, denem v skledo in nalijem na koščke vroče juhe.

Krompir na ameriški način. Krompir olupim, zrežem na tanke rezine, operem in pustim pol ure v sveži vodi. Potem krompir odcedim, denem v kozico in nalijem nanj toliko mleka, da ga ta pokriva. Kozico denem v vročo pečico in pečem, oziroma pražim pol ure. Med praženjem krompir osolim, popoprām in devām koščke surovega masla po njem. Krompir dam s kakršnokoli zelenjavo kot prikuho k mesu.

Koroški žganci. Usukanec napravim iz dobre četrti libra moke in enega jajca. Za tak usukanec morajo biti štrukeljci zelo

drobni, zato pa potrebi še moke pridenem. Te štrukeljce denem v kozico in pražim toliko časa, da razumene. Zarumenele štrukeljce polijem z vrelim kropom toliko, da jih voda pokriva. Potem jih zabelim z mastjo in pustim zavreti, nakar jih potegnem nastran in pustim pokrite toliko časa, da se tekočina posuši in so žgančki suhi in rahli. K žgancem dam lahko mleko, belo kavo, kisló zelje ali repo, lahko pa tudi solato.

Kakao-torta. Dva dkg surovega masla mešam prav temeljito z enim celim jajcem in z osminko kg sladkorja. Ko je to dobro zmešano, pridenem osminko kg moke, dva dkg kakaoa, osminko litra mrzlega mleka, eno žlico olja in polovico zavitka pecilnega praška. Vse skupaj prav dobro zmešam. Tortino obliko namažem dobro z maslom, potresem z moko in zravnam mešanico po obliki. V precej topli pečici pečem torto dobre pol ure. Ko je torta pečena in ohlajena, jo po sredi prerežem in napolnim z ribizljevo marmelado. Tudi kaka druga marmelada je porabljiva. Površino torte polijem z prevleko (glazuro).

Kakao led, prevleka (glazura). Deset dkg sladkorja, šest žlic vode in en dkg kakava kuham deset minut. Ko je led kuhan, mu pridenem 4 dkg surovega masla. Z ohlajeno prevleko oblijem kakaovo torto.

Najboljša kuhinjska knjiga

Na razpolago imamo celo vrsto kuharskih knjig, v katerih najdemo vsa navodila, ki jih potrebujemo pri kuharski umenosti. Vendar si prav vsaka gospodinja ne more nabaviti kuharske knjige, ki je za sedanje slabe čase kljub nizki ceni razmeroma draga stvar. Čeprav nimamo tiskane kuharske knjige, nam vseeno ni treba biti brez vsakršnih pripomočkov, ako skrbno zbiramo lastne zapiseke.

Kakšne kuhinjske zapiseke zbiramo? Predvsem stare, priznane družinske zapiseke, ki jih podedujemo od roda do roda in ki so zaradi tega navadno večkrat preskušeni in res dobri. Pa tudi od sorodnikov, znank in prijateljic dobimo razna dobra navodila, ki so popolnoma zanesljiva in primerna našim premoženjskim razmeram. Ako pa imamo čas in sredstva, lahko poskusimo semintja tudi z raznimi zapiski, ki jih najdemo objavljene v naših listih in dnevnikih. Če nam ugajajo, jih takoj

vpišemo v svoj kuhinjski zvezek ali knjigo.

Kako in kam pišemo te recepte? Ko vpišujemo svoje zapiseke, se moramo pri tem zavedati, da niso samo za nas, ampak, da jih bodo pozneje morda uporabljali tudi drugi. Med temi ne bodo samo izsolane kuharice, nego prav pogosto žene in dekleta, ki niso imele kdovekaj prilike, da bi se učile kuhanja. Zato je treba poleg pglavlitnih podatkov navesti tudi razne malenkosti, od katerih dostikrat zavisí, kako se jed posreči. Važne okoliščine omenimo na kratko, n. pr.: »tisto je treba napraviti en dan naprej, med pečenjem pečice ne odpirati, pecivo naj se shladi v pečici itd. Take in podobne opazke prihranijo začetnici v kuhanju marsikako skrb, razburjenje in negotovost. Pri nekaterih jedeh se da tudi povedati, kako jih napravimo preprostejše in cenejše, kako jih izboljšamo ali pa popravimo, če so se nam malo ponesrečile. Razvidno tudi označimo ali je zapis drag ali poceni. Še boljše je, da pri vsakem navodilu najprvo naštejemo vse sestavine, ki jih potrebujemo, n. pr. toliko masti, moke, jajc itd. Iz tega prav hitro spoznamo ali zapis ni predrag, pa tudi kaj moramo kupiti, oziroma kaj imamo že doma. Šele potem sledi drugi del, t. j. kako jed napravimo, kar skušajmo povedati kolikor mogoče na kratko, pa vendar dovolj jasno in razločno. Ob koncu pripomnimo tudi za koliko oseb zadostuje omenjena količina, ob kakšni priliki postrežemo in koliko časa potrebujemo za pripravljanje. Zanimivo je tudi, ako najdemo pri zapisu označeno čigav je recept, oziroma odkod smo ga dobili ali prepisali.

Pišemo v zvezek ali pa na debelejši papir ali kartončke enake velikosti, ki jih sproti urejujemo po abecednem redu, da hitro najdemo zaželjeno. Shranjujemo jih v posebni škatljici, ki je narejena nalašč v ta namen (kartoteka). Zapis, ki ga potrebujemo, urno najdemo, dočim ko pri kuhinjski knjigi, ki je še ne poznamo dobro, precej časa iščemo, preden zadeneemo to, kar nam ugaja in se nam zdi posebno prikladno. Treba je namreč šele doznati, če je jed po našem okusu, če ni predraga, če ne daje preveč dela in podobno. S pisanjem pridemo sčasoma do lastne kuharske knjige, ki je za nas neprecenljive vrednosti in nam priskoči na pomoč pri vsakdanjih, pa tudi boljših obedih. Š. H.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. Razpoloženje na ljubljanski borzi v minulem tednu je bilo mirno in promet srednji. Večjih izprememb v tečajih ni bilo. V svobodnem prometu so se kupčevale tuje valute po naslednjih povprečnih cenah: Angleški funt 241.50 Din, nemška marka 14.03 Din, avstrijski šiling 8.63 Din, italijanska lira 2.55 Din, grški boni 32 par. — Uradni tečaji so pa beležili: Angleški funt 213.14 Din, ameriški dolar 43.22 Din, holandski goldinar 23.60 Din, nemška marka 17.50 Din, švicarski frank 10 Din, belgijska belga 7.36 Din, italijanska lira 2.29 dinarjev, francoski frank 2.02 Din, češka krona 1.54 Din. — Na svetovnem denarnem trgu ni posebnih sprememb razen, da je švicarska Narodna banka znižala diskont (obrestno mero) od 3 na 2.5 odstotka. To znižanje je v zvezi z ugodnim stanjem banke.

ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 24. novembra. Dogon živine na ta sejem je bil znaten, pa tudi kupčija živahna. Prodajalci so prignali 9 konj, 19 bikov, 152 volov, 541 krav in 17 telet, skupaj 738 glav. Razprodali so 299 glav, od teh 14 za izvoz v Italijo. Cene so bile naslednje: Debeli voli I. vrste 4—4.50 Din, poldebeli voli 3.50 do 3.80 Din, vprežni voli 3.60—4 Din, bikji za klanje 3.50—3.75 Din, klavne krave debele 3—3.10 Din, plemenske krave 3—3.50 Din, krave za klobasarje 1.80—2 Din, molzne krave 2.15—2.75 Din, breje krave 2.75 do 3.65 Din, mlada živina 3—4 Din, teleta 4.50—5.50 Din za 1 kg žive teže. — Mesne cene: volovsko meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 8—10 Din, meso od bikov, krav in telic 5—8 Din, telečje meso I. vrste 12 do 14 Din, II. vrste 10—12 Din, svinjsko sveže 10—14 Din.

CENE

g Ljubljanska blagovna borza. Na ljubljanski blagovni borzi so kupčevali z žitom v prošlem tednu po naslednjih cenah: Pšenica banatska 79 kg težka in bačka 78 kg po 157—159 Din za 100 kg, 77 kg 156—158 Din, rž 72 kg 131—135 Din, oves slavonski 105—110 Din, ajda v Ljubljani 130—135 Din, koruza umetno mešana 89 do

91 Din, moka ničla 250—255 Din, št. 2 230—235 Din, št. 3 210—215 Din, otrobi pšenični debeli 102—105 Din, drobnji 88 do 91 Din.

g žitno tržišče. Minoli teden je Prizad prenehal z nakupom pšenice na naših trgih, ker je kril že vse svoje potrebe za izvoz. S tem je bilo doseženo, da se je položaj na našem trgu nazvijal tako, kot je bilo nameravano, namreč da so naše cene prekoračile svetovne cene. Novih izvoznih dovoljenj izvozniki ne morejo več dobiti, ker je najbrž le še malo blaga več za izvoz na razpolago. — Sedaj je Českoslovaška prodala Italiji 1000 vagonov svoje nove pšenice po 110 Din za 100 kg franco Trst. Obračun bo izvršen v kliringu. — Po avstrijski uradni statistiki smo meseca oktobra izvozili v Avstrijo 296 vagonov koruze od skupnega uvoza 1632 vagonov.

Kmetijski nasveti

JK v R. F. Imam nadušljivo kravo. Kako bi jo pozdravil ali vsaj omilil bolezen? Nadušljivost pri starejših živalih kot posledica starosti je neozdravljiva, a zdravljenje v svrhu omiljenja boleznj se Vam ne izplača. Najčešče se pojavlja pri živalih naduha vsled tega, ker so zdrava pljuča preveč razširjajo in končno izgubijo elastičnost in ne morejo sama iztisniti zraka iz pluč. To se dogaja pri vprežni živini vsled prepogostega napornega dela. Vsaka vprežna žival dobi končno naduho. Naduho povzročijo lahko tudi razne bolezni (kronični bronhijalni katar, vnetja pluč). Po vsakem bronhijalnem katarju se lahko v kratkem času pridruži naduha. Če razni navedeni vzroki malo časa trajajo, se pojavi le nekaj časa trajajoča naduha, ki izgine, če pa ti vzroki delj časa trajajo, dobi živina kronično neozdravljivo naduho. Tudi nekatere druge spremembe organov lahko povzročijo naduho, za razlago primanjkuje prostora. Sigurnega zdravljenja zoper naduho ni. Zboljšanje lahko pričakujemo, če žival zelo oprežno uporabljamo za lažja dela, še boljše da je sploh ne uporabljamo za delo in jo dobro hranimo. Ne smemo dajati preveč velike količine voluminozne hrane da ne bi prepoln vamp in črevesje otežkočalo dihanje. Če je vaša krava bolna na plučih in naduha ne traja dolgo časa in je še dobra mlekarica in mlada, obrnite se čimpreje na najbližjega živinozdravnika, da vam naduho odpravi preje, predno se ne razvije v kronično neozdravljivo naduho.

Naročajte »Domoljuba«!

PRAVNI NASVETI

Bolniška blagajna. A. P. Vprašajte pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani, zakaj so vam izplačevanje v dopore ustavili. Gotovo vam bodo radevolje odgovorili.

Razdalja med zgradbami. F. S. Po predpisih I. dela gradbenega zakona mora ob postavljanju zgradb v srednjem naselju pustiti lastnik prostega prostora najmanj 4 metre na eni strani do sosedja, v redkem naselju pa toliko prostega prostora na obeh straneh. Če je na sosednji parceli že postavljena zgradba tik do meje, se sme postaviti sosednja zgradba tudi neposredno ob tej, toda s posebnim požarnim zidom. Niste povedali, kje in kako nameravate zidati hlev. Zato vam ne moremo točno povedati, koliko mora biti oddaljen od meje. Krajci, za katere velja I. del gradbenega zakona, so objavljeni v 67. številki »Službenega lista« z dne 19. avgusta 1933. Opozorjamo vas, da morate za zidanje hleva zaprositi za stavbno dovoljenje pri občini.

Kazen za tatvino nogavic. F. B. Za tatvino stvari, katere vrednost ni večja od 1000 dinarjev, je predpisana kazen strogega zapora od sedmih dni do enega leta. Pri olajševalnih okoliščinah (n. pr. če obdolženec dejanje prizna, če še ni bil kaznovan), sme sodišče strogi zapor spremeniti v zapor. Ker vas je sodišče obsodilo na 7 dni zaporja, pač ni povoda za pritožbo radi kazni. Le izvršitev kazni bi bilo sodišče lahko odložilo (pogojna obsodba), kar pa je pri tatvini le redkokdaj. Tudi poizkus tatvine se kaznuje. Milejšo kazen pa dobi oni, ki je ukradel ali zatajil kakšno stvar v vrednosti največ do 300 Din v stiski in tisti, ki je ukradel ali utajil živila ali življenjske potrebščine v vrednosti največ do 100 Din zaradi neposredne uporabe zase ali pa za svojo rodino. Za tako dejanje se storilec kaznuje z zaporom do treh mesecev ali v denarju do 3000 Din. V posebno lahkih primerih sme sodišče storilca oprostiti vsake kazni.

Če kmet pravočasno ne plača dolžnega obroka. S. I. Vprašate, kaj bo treba storiti proti kmetškemu dolžniku, če ne bo pravočasno plačal po uredbi določenih obrokov. Če ne plača dolžnik svojega dospellega obroka po uredbi, izvzemši primere elementarne nezgode (toča, povodenj itd.), zaradi katerih je bil oproščen plačila davkov, pridobi upnik pravico, takoj zahtevati plačilo celotnega ostanka dolga po redni sodni poti.

Koliko ste še dolžni? F. B. Leta 1931 je bila vašemu sinu priznana dediščina. Sedaj ste mu dali 3000 Din, ki jih je pa zadržal notar za pravdne stroške. Sin vas tirja za celo dediščino. Koliko ste še dolžni. — Vaše vprašanje je preveč nejasno, da bi vam mogli točno odgovoriti. Niste povedali, kdo je bil obojcem na plačilo pravnih stroškov. Kar

se tiče dediščine uredba predpisuje, da se obveznosti, ki izvirajo iz dedovanja ne smatrajo za kmetške dolgove in torej niso zaščitene. Plačati boste torej morali celo dediščino, razen če je posestvo, iz katerega ste dolžni plačati dedni delež od leta nastanka obveznosti izgubilo več ko 25% svoje vrednosti. Tedaj lahko zahtevate, da sodišče dolg zniža sorazmerno zmanjšani vrednosti posestva.

Skrajšan rok petega brata. K. K. Ker nista tretji in četrti brat po vrsti odslužila polnega roka, ampak je bil četrti brat spoznan za stalno nesposobnega, peti nima pravice do skrajšanja roka, ampak bo moral odslužiti polni rok.

Ena pot zadostuje. A. G. F. D. Kupili ste parcelo, na kateri se nahajata dva kolovozna pota, ki tečeta sporedno le štiri metre narazen in sta enako dolga. Ena kolovozna pot je zarisana v mapi, druga pa ne, vendar vozijo ljudje po obeh potih že čez 30 let. Vprašate, če lahko eno pot preproveste. — Če je tako, kot vi pravite, potem je gotovo, da so ljudje tekom let poleg prve poti izvozili še drugo, čeprav ni dejanske potrebe za dve poti. Ker se služnosti ne smejo razširjati, marveč se morajo utesnjevati, kolikor to dopušča njihova narava in namen ustanovitve, zato lahko eno pot zagradite, odnosno zemljo preorjete, ker bo preostala pot popolnoma zadosti služila namenu upravičencev.

Terjatev. U. Z. Zeni državnega uslužbenca ste pred 3 leti posodili denar in vam je dala potrdilo. Obljubila je vrniti posojilo v najkrajšem času. Na ustne in pism. opomine se ne zmeni. Zaprošili ste za posredovanje ravnateljstva, kjer je mož v službi, pa je izjavil, da mu ta dolg žene ni znan in da zato ni plačnik. Vprašate, kako bi mogli brez lastnih stroškov doseči vrnitev posojila. — Svetujemo vam, da si preskrbite ubožno spričevalo. Nato pojdite k okrajnemu sodišču in prosite, da se povabi vaša dolžnica. Morda bo vaša dolžnica prišla in priznala svoj dolg. Polem boste lahko na sodišču zapisali izvršljivo poravnavo. Če pa dolžnica ne bi hotela priznati dolga, jo boste morali pač tožiti. Če boste imeli ubožno spričevalo vam bo sodišče dovolilo pravico revnih in vam ne bo treba plačati nobene takse. Po dobljeni pravdi boste morali predlagati izvršbo proti dolžnici, ker le ona vam je dolžna, ne pa njen mož. Zato ne boste smeli rubiti službenih prejemkov dolžničinega moža.

Pomočniški izpit. R. F. Prijava za opravljanje pomočniškega izpita mora predložiti službodavec (imečnik obrta) neposredno pri pristojni zadrugi ali okrožnem odboru. Prijavi je treba priložiti učno potrdilo in izpričevalo o dovršeni strokovni nadaljevalni soli ali tečaju, če ju je ačencen bil dolžan obiskovati. Če zadruga spozna, da kandidat izpolnjuje vse zakonske pogoje za opravljanje izpita, ga k istemu pripusti. — Zato se obrnite na svojo zadrugo.